

Nieuw voor Groningen: Bergfluiters en Citroenkwikstaart

Eemshaven september 1994

Bert de Bruin, Sybrand de Bruin & Martin Olthoff

Begin september 1994 was het goed toeven in de Eemshaven. Maar liefst twee nieuwe soorten voor de provincie werden gevonden; op 3 september een Bergfluits en op 5 september een Citroenkwikstaart. Beide soorten zijn door weinig mensen gezien maar (gelukkig) wel gefotografeerd. Behalve deze twee spectaculaire soorten werden er deze week ook nog Visarend, Klein Waterhoen, Gestreepte Strandloper, Poelruiter en Grauwe Franjepoot gezien.

Bergfluits *Phylloscopus bonelli*

Omdat Erwin Kroll vrijdagavond druk stond te gebaren dat we zaterdag 3 september rekening moesten houden met een stormachtige west-noordwesten wind, besloten Anne van Dijk en Martin Olthoff hun geluk te beproeven bij Lauwersoog. Het waaide vrijdag immers al behoorlijk en tellen bij Lauwersoog zou wat kunnen opleveren. Maar zaterdagochtend was het windstil en zelfs mistig. Ze besloten daarom naar de Eemshaven te gaan om de bosjes af te gaan zoeken.

In de eerste helft van de singel langs de havenkom zat een Tjiftjaf en er vloog een Grote Gele Kwikstaart over.

De volgende vogel die ze zagen was een verdacht beest, mogelijk een Bergfluits. Na enige kenmerken gecheckt te hebben, zoals de bleekgele stuit en de roep, waren ze er zeker van en ze besloten het nieuws door te bellen en te piepen.

Loek Scholten en Emo Klunder, die op het oostelijk terrein waren, konden als eersten de waarneming bevestigen. De druk foeragerende vogel was de rest van de ochtend te bekijken en werd nog door diverse Groningers gezien, en gefotografeerd door Harm-Jan Wight.

Na twaalf uur verdween de vogel. Tijdens de drie uur dat we bij de singel stonden was er veel verloop van onder andere Fitissen en Bonte Vliegenvangers.

De Bergfluits onderscheidt zich van een grijs

gekleurde Fluits door onder andere het kleinere postuur, het ontbreken van gele tint aan de kop, kortere vleugels, het ontbreken van een duidelijke donkere teugel en oogstreep (waarvoor hij een meer "open gezicht" krijgt), de gele stuit en de roep (Johnson 1992, Svensson 1992).

Verwarring zou nog mogelijk zijn met een afwijkende Tjiftjaf, maar een Bergfluits heeft altijd een gele stuit, heldere geelgroene randen aan vleugelveren, lichtere teugel, ononderbroken oogring, contrastrijker tertials en (belangrijk!) een andere roep (Svensson 1992).

Het gaat hier om een westelijke Bergfluits *Phylloscopus b. bonelli*. De oostelijke Bergfluits *Ph. b. orientalis* is nog grijzer, heeft geen heldere geelgroene randen aan de vleugelveren, heeft iets langere vleugels maar heeft vooral een andere roep, kort *tsjip* als jonge Huismus (Svensson 1992).

Dit was de eerste Bergfluits voor de provincie Groningen. Er is nog wel een eerder geval van een zingende vogel op 27 april 1987. Dit geval is echter ongedocumenteerd, en ook nooit ingediend bij de CDNA.

Op nationaal niveau wordt de soort regelmatig waargenomen; tot nu toe circa 25 gevallen (van den Berg & Bosman 1994). Het normale verspreidingsgebied van de Bergfluits strekt zich uit van Spanje en Frankrijk tot op de Balkan (Harrison 1982).

Citroenkwikstaart *Motacilla citreola*

Op het oostelijke Eemshaventerrein in Groningen ligt ten westen van de energiecentrale een complex van opgespoten terreintjes, plaatselijk bekend als *de bakken*. Begin september was hier veel te zien en daarom waren Bert en Sybrand de Bruin (met in het achterhoofd de Bergfluiters van 3 september) hier op 5 september rond 11.30 uur aan het vogelen. Tijdens het zoeken naar steltlopers zag Bert een afwijkende kwikstaart tussen de Witte en Gele Kwikstaarten en wees Sybrand op de vogel. Nadere bestudering van het verenkleed leverde een eenduidige determinatie op: een volwassen vrouwtje Citroenkwikstaart. Terwijl Bert het nieuws doorbelde maakte Sybrand enkele schetsen van de vogel. Samen maakten zij daarna de beschrijving af. Aanvankelijk leek het er op dat de Citroenkwikstaart gevlogen was. De ongeveer twintig toegesnelde vogelaars moesten dan ook enkele uren zoeken, maar van 16 tot 17.30 uur werd de vogel door alle aanwezigen gezien en door enkele mensen gefotografeerd. Hierna is zij niet meer waargenomen.

De determinatie was eenvoudig. Oppervlakkig gezien houdt een ♀ Citroenkwikstaart het midden tussen een Witte en een Gele Kwikstaart: grijs van boven en geel van onderen (behalve de onderstaartdekveren). Deze vogel had een

Citroenkwikstaart.

Foto Eric Koops

koptekening met compleet geel omrande wangen en oorstreek, puur grijze bovendelen, opvallende grijze flanktekening, opvallend brede witte vleugstrepen en tertialranden en witte onderstaartdekveren. Deze kenmerken passen alleen op een vrouwtje Citroenkwikstaart en sluiten elke andere kwikstaart uit. De vogel was in adult kleed (Cramp 1988).

De Citroenkwikstaart is een oostelijke soort. Hij broedt vanaf centraal Rusland oostwaarts en overwintert voornamelijk in India (Lewington *et al.* 1991).

Dit was de eerste Citroenkwikstaart voor de provincie Groningen en het vierde geval voor Nederland (van den Berg & Bosman 1994), overigens het eerste vrouwtje. Bovendien was dit al weer de derde nieuwe soort voor de provincie Groningen in 1994.

Literatuur

- van den Berg, A.B. & C.A.W. Bosman 1994. Lijst van Nederlandse vogelsoorten. Santpoort-Zuid.
- Cramp, S. 1988. The Birds of the Western Palearctic vol. V. Oxford
- Harrison C. 1982. An Atlas of the Birds of the Western Palearctic. Glasgow.
- Jonsson L. 1992. Birds of Europe. Christopher Helm, London.
- Lewington, I., P. Alström & P. Colston 1991. A Field Guide to the Rare Birds of Britain and Europe. Jersey.
- Svensson L. 1992. Identification Guide to European Passerines. B.T.O., England.
- Williamson K. 1974. Identification for Ringers, vol.2. B.T.O., England.

B. de Bruin

Albertine Agnesplein 8a, 9717 EV Groningen

S. de Bruin

Aquamarijnstraat 281, 9743 AG Groningen

M. Olthoff

Timorstraat 57a, 9715 LD Groningen